

76,4% af de danske folkekirkepræster vil gerne vie par af samme køn.

73,5% af præsterne giver også gerne en kirkelig velsignelse.

Kilde: Jyllands-Posten

OPSPARING. Hvis politikerne vil sikre, at danskere tæt på pensionsalderen skal have et incitament til at spare op, er der brug for et politisk opgør med den nuværende situation, hvor folk er til grin for deres egne penge, hvis de sparer op. Arkivfoto: Casper Dalhoff

Økonomi. Pensionsbombe lurder i horisonten

Samfundsøkonomien vil komme under stærkt pres, hvis det ikke kan betale sig at spare op til pension.

ANALYSE

SVEND E. HOUGAARD JENSEN

Det er efterhånden velkendt, at især lav- og mellemindkomstgruppen får meget lidt ud af at spare op til pension. Ja, i flere tilfælde er der tale om det rene tilsæt. Hvis man i den situation alligevel sparer op, kan man passende bruge udtrykket, at man er til grin for egne penge.

Pointen er, at der sker modregning i pensionstillægget og visse andre ydelser fra det offentlige, når man selv har pensionsopsparing. Der er altså tale om et samspilsproblem. Det vurderes, at ca. en tredjedel af arbejdsstyrken i dag er samspilsramte.

At dette ikke er ligegyldigt, kommer nu frem for fuld udblæsning i forbindelse med de nyligt vedtagne overenskomster gældende for de næste tre år. Her er der mellem parterne på industriens område aftalt en særlig seniorordning, som giver mulighed for at veksle pension til fritid.

HELT KONKRET betyder aftalen, at medarbejdere i de sidste fem år før folkepensionsalderen kan vælge ikke at indbetale pensionsbidrag (12 pct. af lønnen svarende til ca. halvdelen månedsløn om året) mod til gengæld at få op til 32 seniorfridage. Det må forventes, at mange vil vælge denne mulighed.

Dermed vil det i praksis blive klart, at brandbeskatning af privat pensionsindkomst fører til fremrykket tilbagetrækning. Så i tilgift til mindre privat pensionsopsparing falder arbejdsudbuddet. Alt andet lige er dette ensbetydende med et fald i den faktiske pensionsalder.

For at fastholde lav- og mellemindkomstgruppens tilskyndelse til fortsat at bidrage med både opsparing og arbejde, er det således afgørende, at der kommer et loft over den sammensatte marginalskat på flere forskellige måder.

En ekstrem løsning ville være helt at

ophæve modregningen. Det ville nok løse samspilsproblemet, men det ville gå for hårdt ud over de offentlige finanser. En anden vidtgående model ville være helt at sløjfe de indkomsthængende offentlige ydelser til de ældre. Det ville sikre incitamentet til privat opsparing, men det ville ikke harmonere med velfærdssamfundets omsorg for de svageste ældre. Specielt ville dette ramme den såkaldte 'restgruppe' af op imod en halv million danskere, som er helt uden egen opsparing til alderdommen.

Så kunsten er altså at finde balancepunktet mellem hensynet til, at der fortsat skal (a) være tilskyndelse til privat op-

sparing, (b) sikres sunde offentlige finanser og (c) rækkes ud til de svageste ældre, og tages hånd om restgruppeproblemet.

■ En mulighed er at give positiv særbehandling til opsparing, som foretages i slutningen af arbejdslivet. Da det er de sidste indbetalte kroner til pension, der får læstet til at vælte, ligger det til højrebenet at fjerne pensionsopsparing foretaget de sidste (f.eks. 4-5) år for folkepensionsalderen fra modregningsgrundlaget. Dette ville pålægge pensionsselskaberne nogle administrative byrder, herunder behov for etablering af et selvstændigt depot, men det kan klares.

■ En anden løsning er at reducere modregningsprocenten i folkepensionens tilæg. I dag er den 30,9, men den kunne sænkes mærkbart, f.eks. halveres til 15 procent. Rent administrativt er det en meget simpel løsning, og det vil være relativt nemt for den enkelte at overskue. ■ En tredje mulighed er at forhøje den skattemæssige værdi af pensionsindbetalinger. Langt hovedparten af disse foretages af beskæftigede eller selvstændige erhvervsdrivende. Så med en øget skatteværdi af pensionsindbetalingerne slår man reelt to fluer med et smæk: Der gives både en målrettet skattelettelse til folk i beskæftigelse, og samspilsproblemet gøres markant mindre. Beregninger tyder på, at hvis skatteværdien øges med 15 procentpoint, vil samspilsproblemet helt forsvinde.

UANSET HVILKEN model der vælges, vil en løsning på samspilsproblemet koste det offentlige nogle penge på den korte bane.

Noget af finansieringen kunne ske ved at udbrede modregningsgrundlaget, f.eks. ved at inddrage boligformue og fri opsparing i opgørelsen. Og ved at indføre en bundgrænse, f.eks. på en halv million kroner, ville ordningen være målrettet de svageste stillede, dvs. den gruppe, som er

hårdest ramt af samspilsproblemet. En mindre stigning i PAL-skatten er også en mulighed.

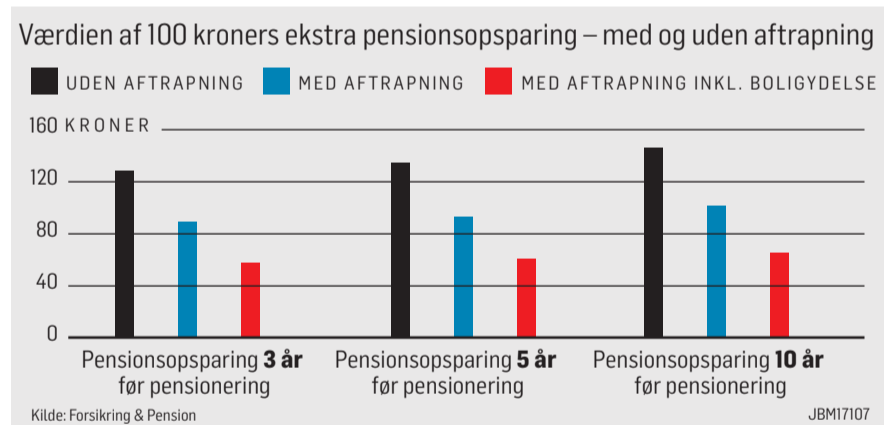
DET LIGGER I SAGENS natur, at det er forbundet med stor kompleksitet og usikkerhed at beregne effekten på opsparing, arbejdsudbud og de offentlige finanser af alle ovennævnte tiltag. Men det er ret sikkert, at det vil være dyrere ikke at gøre noget. Pengene skal nok komme tilbage på den lange bane. Med en løsning af samspilsproblemet vil der med stor sandsynlighed være knyttet nogle stærke dynamiske effekter.

I hvert fald er der med de nye overenskomster på industriens område sendt et kraftigt signal om, at der uden en løsning på samspilsproblemet er udsigt til en giftig kombination af tidligere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet og et fald i den private pensionsopsparing.

Det burde derfor være en af de højest prioriterede opgaver i den økonomiske politik at få demonteret denne bombe under vores pensionssystem og samfundsøkonomi.

analyse@pol.dk

Svend E. Hougaard Jensen, professor i økonomi og leder af Pension Research Centre (PerCent), CBS.

Roden til centrum-venstres krise i Europa

har ikke været gode nok til at høre og mærke den bekymring, som den utøjlede globalisering gav rigtig mange mennesker. Navnlig en række af de mennesker, som vi ellers burde være de første til at være der for: arbejderne, der så deres job forsvinde, middelklassen, der så deres og børnenes muligheder blive mindre, de svageste, som så hullerne i sikkerhedsnettet blive større.

Over de sidste år har vi set reaktionen. En bølge af nationalt orienteret populisme har rejst sig igen i den vestlige verden. Den ligner et spøgelse, der går igen, for den har mange af de kendetegn, som den havde, sidst vi så den, tilbage i 30'erne: troen på, at man selv repræsenterer et særlig værdifuldt folk eller folkeslag, som bliver holdt nede af kræfter udefra, og en hjemlig elite, som ikke vil folkets bedste.

Ønsket om en stærk leder, som påstår at repræsentere folket, den lille mand-ham eller hende, som føler utrygheden. Målet om at svække eller odelægge samfundsberende institutioner, det være sig parlamenter, domstole og den frie presse, og som sætter nationalismen i højsædet og ser på internationalt samarbejde med væmmelse.

Vi har set det med briternes beslutning om at forlade EU, med amerikanernes valg af Trump til præsident, med Putins aggressive fremfærd i Rusland, med Erdogan's nye forfatning i Tyrkiet, med Orbán i Ungarn – også denne liste er desværre lang. Men populismens svar løser ikke de problemer, som globaliseringens udfordringer medfører. Populismen vil kun gøre ondt værre.

Når Trump i USA taler om 'America First' og vil have en »better deal«, Le Pen

Det er de nationalpopulistiske svar, der i øjeblikket presser centrum-venstre

verden, og som oprindelig var en modstilling til Sovjetunionen, men som har udviklet sig til normer og værdier om demokrati som styreform, velstand gennem handel mellem lande, en verden, der står på lov og ret og ikke på den stærkeste eller mest brutales ret, internationale aftaler, menneskerettigheder.

De lader hånt om internationalt samarbejde som FN, EU, WTO og Nato. Det er præcis de normer og værdier, som vores vestlige demokratier bygger på, og som har givet tryghed, sikkerhed og fred. Og det er præcis nedbrydningen af de normer, der ligger i populisternes nationalisme.

DET ER DE VÆRDIER og normer, som har ført til, at i milliard mennesker er loftet ud af fattigdom, at stadig flere børn verden over får en uddannelse, at der er en følelse af fælles ansvar for vores planet, og ikke mindst til, at verden er blevet sparet for altødelæggende krige.

Og det er de nationalpopulistiske svar, der i øjeblikket presser centrum-venstre yderligere.

vil sætte nationalismen i højsædet i Frankrig, og Theresa May vil have et »hard Brexit«, er det alt sammen ideer, der lægger afstand til den internationale orden, som er skabt efter Anden Verdenskrig.

De undsiger det, vi kalder den frie verden, og som oprindelig var en modstilling til Sovjetunionen, men som har udviklet sig til normer og værdier om demokrati som styreform, velstand gennem handel mellem lande, en verden, der står på lov og ret og ikke på den stærkeste eller mest brutales ret, internationale aftaler, menneskerettigheder.

De lader hånt om internationalt samarbejde som FN, EU, WTO og Nato. Det er præcis de normer og værdier, som vores vestlige demokratier bygger på, og som har givet tryghed, sikkerhed og fred. Og det er præcis nedbrydningen af de normer, der ligger i populisternes nationalisme.

DET ER DE VÆRDIER og normer, som har ført til, at i milliard mennesker er loftet ud af fattigdom, at stadig flere børn verden over får en uddannelse, at der er en følelse af fælles ansvar for vores planet, og ikke mindst til, at verden er blevet sparet for altødelæggende krige.

Og det er de nationalpopulistiske svar, der i øjeblikket presser centrum-venstre yderligere.

Hvis de forskellige versioner af et socialdemokrati, som findes i Europa, skal genrejses, kræver det overbevisende svar på, hvordan globaliseringens håndteres, hvordan der skabes tryghed, sikkerhed og fred.

Mere end noget andet står Socialdemokratiet stærkest i de nordiske lande.

I Danmark, hvor vi er det ubetinget største parti med kurs mod regeringsmagten, i Norge, hvor meningsmålingerne giver socialdemokraterne over 30 procent af stemmerne, og i Sverige, hvor statsministeren er socialdemokrat, og partiet nyder opbakning fra rundt regnet 29 procent af vælgerne.

Den mest entydige fællesnævner for de nordiske socialdemokratier er samfundsmodellen med en stærk velfærdsstat, som sikrer, at de negative virkninger af markedet inddæmnes, fordi der er stærke velfærdsprogrammer, som passer på de svageste, og fordi vi netop har sikret, at gevinsterne ved globalisering fordeles mere lige. Ligheden og tryghed er nøgleordene. Ud over naturligvis et progressivt skattesystem, er der to nøgleindikatorer for denne omfordeling.

Den ene er, at uddannelse i Danmark stilles til rådighed for alle efter evner, lyst og potentiale og ikke er forbeholdt nogle privilegerede få.

Gunnar Myrdal er navnet på en svensk nobelprismodtager i økonomi. Han havde et citat, som han tit brugte, det lød nogenlunde sådan: »Hvis du vil se et sandt mirakel, så se på Danmark, det lille land, som hovedsagelig består af tage og dårlig jord, og som i løbet af 300-400 år mistede to tredjedele af sit rige, at det lille land er blevet et af verdens rigeste velfærds-

Vi socialdemokrater har altid troet på, at verden af i morgen bliver bedre end den verden, vi lever i i dag

samfund. Hvordan det gik til, er nok værd at tage ved lære af.

SVARET ER, at vi gennem tiderne har satset på alle mennesker. Ikke kun de rige eller privilegerede.

Det er også forklaringen på, at Socialdemokratiet i Danmark insisterer på, at der skal være omskoling, efteruddannelse og nye muligheder til dem, der lades tilbage af globaliseringen. De skal tilbage på arbejdsmarkedet og opretholde deres liv gennem en ordentlig lønindkomst.

Den anden er, at mens gevinsterne af globaliseringen i andre lande har gjort en lille gruppe meget rig, er rigdommen blevet langt mere ligeligt fordelt i Danmark.

Vel findes der hovedrige mennesker i Danmark. Lars Larsen er angiveligt god for 27 milliarder kroner, og Danfoss-familien Clausen har 15-16 milliarder på kiste-bunden, men dem, som for alvor ejer formuerne i Danmark, er først og fremmest os alle sammen, alene danskernes pensionsopsparing er i omegnen af 3.500 milliarder og friværdier i vores faste ejendom vel i omegnen af 1.500 milliarder kroner.

Når de nordiske socialdemokratier står (relativt) stærkt, er det, fordi vi har sikret, at globaliseringen går hånd i hånd med national regulering, som sikrer, at alle klasser i samfundet får del i gevinsterne ved netop globaliseringen.

På den internationale scene er der også spirende forståelse for, at uligheden er et problem, og at dem, der har tabt på globaliseringen, skal tilgodeses gennem blandt andet nye arbejdspladser, bedre lønninger og velfærdsydelser. Selv organisationer som OECD og World Economic Forum, som ikke kan anklages for at være røde lejesvende, maner til kamp mod uligheden. Og den canadiske premierminister, Justin Trudeau, synger sammen med direktøren for Den Internationale Valutafond, Christine Lagarde, samme sang. I Tyskland vil den socialdemokratiske kanslerkandidat, Martin Schulz, gøre op med nogle af de store reformer, som partifællen Gerhard Schröder gennemførte, og som skabte absolut lavtlønsjob.

DET ANDET VIGTIGE element i den socialdemokratiske vej tilbage som central politisk faktor i Europa er en forståelse for, at det internationale samfund skal afbalanceres mod nationale interesser. Det er ikke sådan, at 'den frie verden' er perfekt – langtfra. Der er udkæmpet krige i dens navn, som vi hellere ville være foruden, de internationale organisationer arbejder langsomt, der er fortsat stor økonomisk og social ulighed og uretfærdighed i verden, og der er løsninger, som skal findes nationalt frem for internationalt.

Der er behov for at kritisere EU for at have vist sig ude af stand til at løse migrationskrisen, uden at det betyder, at man vil ud af EU. Det har været vigtigt, at Socialdemokratiet i Danmark har insisteret på, at antallet af fremmede, der kommer til landet, skal begrænses, fordi antallet betyder noget for muligheden for at integrere dem, som er her – noget, som hid-

til er mislykkedes. Og det er min prognose, at vi i løbet af de kommende år vil se vores søsterpartier ud over Europa tilslutte sig lignende tanker. Det skal være legitimt at kritisere en meget dynamisk og indgribende fortolkning fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, selvom man som socialdemokrat er svoren tilhænger af menneskerettigheder.

På den anden side er det givet, at globaliseringen ikke hverken kan eller skal vælges fra, og at håndteringen af den forudsætter stærkt internationalt samarbejde som FN, EU og Nato. Vores velstand og velfærd står på, at vi kan handle med hinanden, vi har brug for sammen at bekæmpe skattely, håndtere terror, gennemføre klimaaftaler og meget mere.

Vi socialdemokrater har altid troet på, at verden af i morgen bliver bedre end den verden, vi lever i i dag.

Ikke fordi der er nogen guddommelig magt eller større sandhed, som sikrer det, men fordi det er et politisk valg, hvordan verden skal se ud, hvordan vi sikrer fred, sikkerhed og tryghed i en verden, som i den grad har behov for det.

Derfor kan vi sige til forældrene til den lille pige eller dreng, som er blevet født et sted i Danmark, mens du har læst denne kronik: Vi kan godt gøre verden til et bedre sted.

Det er noget, vi selv bestemmer. Og vores socialdemokratiske svar, at alle mennesker har ansvar for hinanden, og at ansvaret for de svageste er særlig stort, ikke alene vil sikre, at globalisering kommer alle til gode, men også er vejen uden om den nationalistiske populisme.

NICK HÆKKERUP